

طرح شاخص مدیران خرید آبان ۱۴۰۲

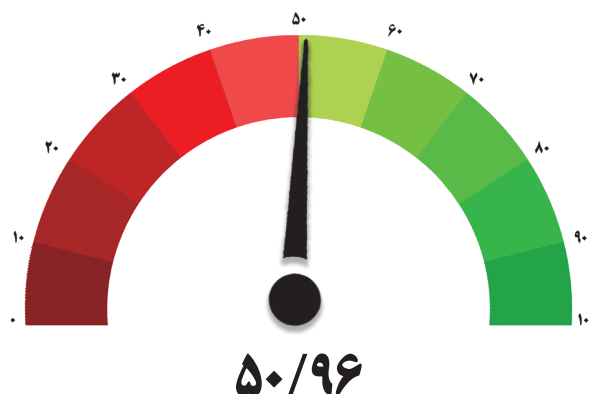
مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴

شاخص صنعت – دوره شصت و دوم

- ✓ شاخص مدیران خرید صنعت در آبان ماه با ثبت عدد ۵۳/۲۳ تقریباً مشابه ماه گذشته است. با این حال، شاخص کل صنعت در بیش از نیمی از رشته فعالیت‌ها با کاهش همراه بوده است.
- ✓ شاخص سفارشات جدید مشتریان (۵۱/۳۱) در مقایسه با رقم ماه قبل، با کاهش همراه بوده است، اما مقایسه این شاخص با شاخص متناظر کل اقتصاد، نشان می‌دهد که وضعیت تقاضا در بخش صنعت به طور نسبی بهتر از کل اقتصاد است.
- ✓ شاخص میزان صادرات کالا در آبان ماه با عدد ۴۷/۷۷ با سرعت بیشتری در مقایسه با ماه قبل کاهش داشته است و برای پنجمین ماه پیاپی، صادرات کاهشی ثبت شده است.
- ✓ شاخص موجودی مواد اولیه خریداری شده عدد ۴۸/۸۵ را ثبت کرده است. تولیدکنندگان برای پنجمین ماه متوالی همچنان در تأمین مواد اولیه مورد نیاز خود با کمبود روبرو هستند.
- ✓ شاخص میزان فروش مشتریان (۴۹/۸۲) برای پنجمین ماه متوالی کاهشی بوده است. با این وجود، شاخص در مقایسه با ماه قبل کاهش ملایم‌تری داشته است.

شاخص کل اقتصاد – دوره پنجاهم

- ✓ شاخص ترکیبی مدیران خرید برای کل اقتصاد ایران در آبان ماه عدد ۵۰/۹۶ را ثبت کرده است که نسبت به مهرماه (۵۴/۱۵)، کاهش داشته است.
- ✓ شاخص میزان فعالیت‌های کسب و کار (۵۱/۴۳) کمترین مقدار چهار ماهه اخیر از مرداد ماه را به ثبت رسانده است.
- ✓ شاخص میزان سفارشات جدید مشتریان (۴۶/۸۹) کمترین مقدار سه ماهه اخیر را به ثبت رسانده است.
- ✓ شاخص میزان صادرات کالا و خدمات در آبان ماه با مقدار ۴۹/۸۱ برای پنجمین ماه متوالی کاهشی گزارش شده است.
- ✓ شاخص میزان فروش کالاها یا خدمات (۴۹/۲۲) در مقایسه با ماه قبل کاهش داشته و کمترین مقدار سه ماهه اخیر را به ثبت رسانده است.
- ✓ انتظارات نسبت به فعالیت‌ها در ماه آتی (۵۶/۰۱) به میزان قابل توجهی در مقایسه با ماه قبل کاهش داشته و کمترین مقدار ۸ ماهه اخیر را ثبت کرده است.

کسب و کارها با کمبود شدید نقدینگی و سرمایه در گردش مواجه هستند و در تأمین مواد اولیه مورد نیاز دچار چالش شده‌اند. عدم ارائه تسهیلات از سوی بانک‌ها و عدم تخصیص ارز در شرایطی که شرکت‌ها با کمبود تقاضا و عدم وصول مطالبات از سوی دولت و سایر مشتریان روبرو هستند، باعث شده تا علی‌رغم فراهم بودن امکانات و تجهیزات برای تولید در ظرفیت‌های بالاتر، امکان افزایش تولید وجود نداشته باشد و بسیاری با تعطیل شدن خطوط تولید نیز مواجه باشند. علاوه بر این سیاست‌های عدم حمایت از صادرات نیز کاهش فروش خارجی را به دنبال داشته است.

شاخص مدیران خرید کل اقتصاد

شاخص PMI بخش صنعت جهان، که توسط J.P.Morgan و S&P Global و با همکاری ISM و IFPSM تهیه شده است، در ماه نوامبر (۵۰/۴) نسبت به اکتبر (۵۰/۰) افزایش یافته تا در ماه نوامبر، نشانگر بازگشت رشد اقتصاد جهانی باشد. با اینحال، رشد اشتغال بسیار ناچیز گزارش شده است. بخش خدمات مجدداً در ماه نوامبر از بخش صنعت بهتر عمل کرد و فعالیت‌های خدمات به طور متوسط افزایش یافته، همچنین سیگنال‌های مثبتی از تولید صنعتی دیده می‌شود. اگرچه مقدار تولید برای ششمین ماه متوالی کاهش یافته است، اما میزان انقباض آن در کل سری زمانی، ناچیز بوده است. نرخ رشد تولید هفت کشور از ۱۴ کشوری که داده‌های PMI ترکیبی در ماه نوامبر در آنها در دسترس بوده، افزایش یافته و قوی‌ترین نرخ‌های رونق در هند و روسیه بوده است، رشد تولید در ایالات متحده، چین، بریتانیا، برزیل و ایرلند نیز افزایش یافته است اما، ژاپن، آلمان و فرانسه از جمله کشورهایی بودند که کاهش رشد تولید را تجربه کردند.

آخرین نظرسنجی گردآوری شده، نشان می‌دهد که شاخص ترکیبی مدیران خرید برای کل اقتصاد ایران در آبان ماه عدد ۵۰/۹۶ گزارش شده است که در مقایسه با مهر ماه (۵۴/۱۵)، کاهش داشته است. در میان مؤلفه‌های اصلی شاخص میزان سفارشات جدید مشتریان کاهش شدیدتری در مقایسه با سایر مؤلفه‌ها داشته است.

شاخص میزان فعالیت‌های کسب و کار (۵۱/۴۳) کمترین مقدار چهار ماهه اخیر از مرداد ماه را به ثبت رسانده است. شرایط ضعیف تقاضای داخل کشور، کاهش فروش خارجی و کمبود شدید نقدینگی و با توجه به مشکلات تأمین سرمایه در گردش برای مواد اولیه موردنیاز باعث شده تا طرف عرضه یعنی تولیدکنندگان و ارائه دهندگان خدمات نیز از فعالیت خود بکاهند. به خصوص که بخش ساختمان شاهد کاهش بیشتری در فعالیت‌ها بوده است.

در آبان ماه، کسب و کارها تقاضای ضعیف‌تری را از بازارهای داخلی گزارش کرده‌اند. شاخص میزان سفارشات جدید مشتریان (۴۶/۸۹) کمترین مقدار سه ماه اخیر را به ثبت رسانده است. تقاضا، عمدتاً توسط بخش خدمات به شدت کاهش یافته است. مشتریان بعد از فشارهای تورمی پی‌درپی همچنان با کاهش قدرت خرید روبرو هستند. بعد از دو ماه بهبود در تقاضا مجدداً شرکت‌ها شاهد کاهش سفارشات مشتریان بوده‌اند، شرایط مالی سخت‌تر و محدودیت در تقاضای مصرف‌کننده ناشی از افزایش هزینه‌های زندگی، به کاهش بیشتر سفارشات در آبان ماه کمک کرده است.

علاوه بر تقاضای ضعیف داخلی، شاخص میزان صادرات کالا و خدمات در آبان ماه با مقدار ۴۹/۸۱ برای پنجمین ماه متوالی، کاهش یافته است. به طور کلی به دلیل هزینه تمام شده بالای فعالیت‌ها، مشکلات ارزی موجود و عدم حمایت از صادرات، توان صادراتی شرکت‌ها پایین آمده و فروش صادراتی کسب و کارها به خصوص در بخش صنعت کاهش داشته است.

شاخص قیمت محصولات تولیدشده و خدمات ارائه شده (۵۱/۱۱) در مقایسه با مهر ماه (۵۹/۹۶) با کاهش قابل توجهی در سرعت افزایش قیمت‌ها همراه بوده و شرکت‌ها با توجه به قدرت خرید پایین مشتریان، برای تقویت تقاضا قیمت فروش را ثابت نگه داشته‌اند و تغییری در قیمت‌ها نداشتند.

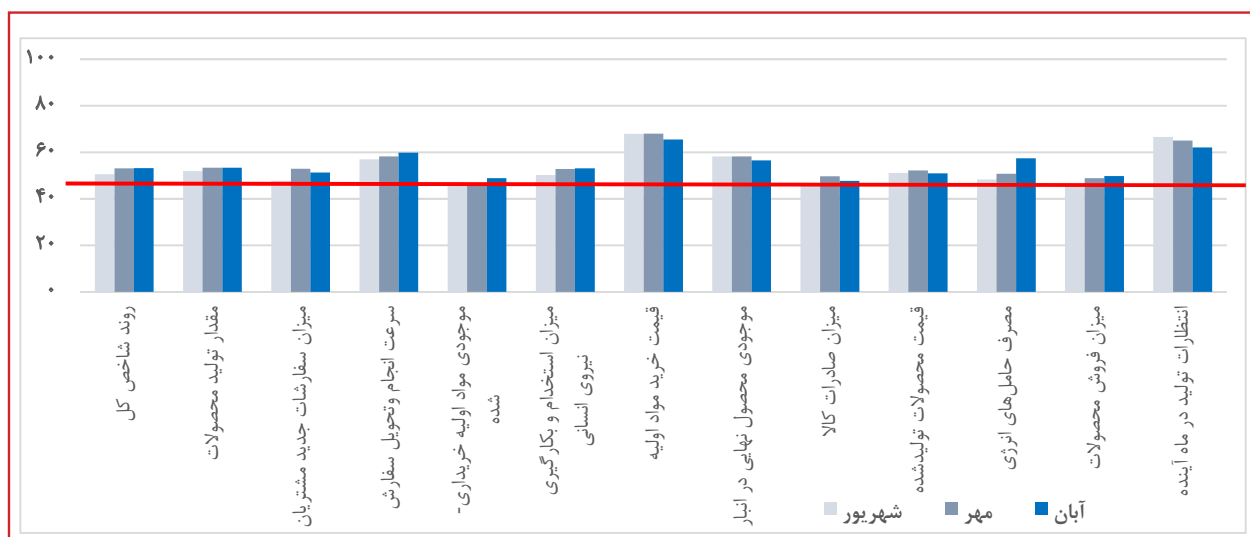
شاخص میزان فروش کالاها یا خدمات (۴۹/۲۲) در مقایسه با ماه قبل کاهش داشته و کمترین مقدار سه ماهه اخیر را به ثبت رسانده است. با کاهش فروش داخلی و همچنین کاهش فروش صادراتی، فروش در هر سه بخش صنعت، خدمات و کشاورزی و به خصوص ساختمان کاهش یافته است.

انتظارات نسبت به فعالیت‌ها در ماه آتی (۵۶/۰۱) به میزان قابل توجهی در مقایسه با ماه قبل کاهش داشته و کمترین مقدار ۸ ماه اخیر را ثبت کرده است. بیشترین میزان کاهش شاخص در بخش ساختمان بوده و شرکت‌های این بخش نسبت به ماه آینده بدبین هستند و در کل اگرچه در میان تولیدکنندگان انتظارات منفی نبوده اما انتظارات خوشبینانه نیز کاهش داشته است که شرکت‌ها بیشتر آن را ناشی از اعتماد پایین به تقاضای مشتریان و نگرانی‌های در مورد کاهش قدرت خرید مشتریان و عدم اطمینان اقتصادی مرتبط می‌دانند.

جدول ۲: شاخص صنعت - شاخص مدیران خرید (PMI) آبان ۱۴۰۲

شاخص	شهریور ۱۴۰۲	مهر ۱۴۰۲	آبان ۱۴۰۲
شاخص کل صنعت	۵۰/۶۲	۵۳/۱۱	۵۳/۲۳
مولفه‌های اصلی	مقدار تولید محصولات	۵۱/۹۵	۵۳/۳۶
	میزان سفارشات جدید مشتریان	۴۷/۸۲	۵۱/۳۱
	سرعت انجام و تحویل سفارش	۵۶/۹۶	۵۸/۲۹
	موجودی مواد اولیه خریداری شده	۴۷/۰۰	۴۸/۸۵
	میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۵۰/۲۰	۵۲/۷۸
مولفه‌های کمکی	قیمت خرید مواد اولیه	۶۷/۹۸	۶۸/۰۱
	موجودی محصول نهایی در انبار	۵۸/۱۹	۵۶/۵۶
	میزان صادرات کالا	۴۵/۶۳	۴۷/۷۷
	قیمت محصولات تولیدشده	۵۱/۱۱	۵۰/۹۲
	مصرف حامل‌های انرژی	۴۸/۳۲	۵۷/۴۲
	میزان فروش محصولات	۴۵/۳۷	۴۹/۸۲
	انتظارات تولید در ماه آینده	۶۶/۶۵	۶۵/۱۰
	روند شاخص کل		

نمودار ۳: مقایسه شاخص‌های بخش صنعت در سه ماه منتهی به آبان ۱۴۰۲

جدول ۳: وضعیت شاخص‌های صنایع منتخب از نگاه طرح شاخص مدیران خرید آبان ۱۴۰۲

شاخص	صنایع لاستیک و پلاستیک	صنایع فرآورده‌های نفت و گاز	صنایع نساجی	ماشین‌سازی و لوازم خانگی	صنایع کانی غیر فلزی	صنایع فلزی	صنایع غذایی	صنایع شیمیایی	چوب، کاغذ و میلمان	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	پوشاک و چرم	سایر صنایع
شامخ گروه	۶۳/۸	۴۶/۰	۷۶/۹	۶۰/۳	۵۱/۷	۴۷/۸	۵۵/۷	۵۵/۵	۴۸/۲	۴۷/۱	۴۷/۲	۳۵/۷
مقدار تولید محصولات	۶۸/۸	۳۶/۷	۸۸/۹	۶۳/۶	۴۶/۹	۵۰/۰	۵۸/۶	۵۲/۲	۴۵/۵	۴۲/۹	۴۴/۴	۳۵/۷
میزان سفارشات جدید	۵۶/۳	۴۶/۷	۷۷/۸	۵۹/۱	۵۹/۴	۴۴/۴	۵۱/۴	۵۴/۳	۴۵/۵	۴۶/۴	۳۸/۹	۲۱/۴
سرعت انجام و تحویل سفارش	۸۱/۳	۵۰/۰	۸۳/۳	۶۱/۴	۶۲/۵	۵۳/۳	۶۱/۴	۶۲/۰	۵۴/۵	۵۳/۶	۵۵/۶	۵۰/۰
موجودی مواد اولیه	۶۲/۵	۵۳/۳	۵۵/۶	۵۲/۳	۴۶/۹	۴۲/۲	۵۰/۰	۵۵/۴	۵۰/۰	۴۱/۱	۵۰/۰	۲۸/۶
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۵۶/۳	۵۰/۰	۶۶/۷	۶۱/۴	۴۰/۶	۴۸/۹	۵۷/۱	۵۶/۵	۵۰/۰	۵۱/۸	۵۵/۶	۵۰/۰
قیمت خرید مواد اولیه	۷۵/۰	۵۶/۷	۶۶/۷	۵۴/۵	۷۸/۱	۵۶/۷	۷۵/۷	۷۰/۷	۵۴/۵	۶۲/۵	۶۱/۱	۶۴/۳
موجودی محصول (انبار)	۷۵/۰	۵۳/۳	۳۸/۹	۵۶/۸	۶۸/۸	۵۴/۴	۵۲/۹	۵۶/۵	۵۹/۱	۵۸/۹	۵۵/۶	۴۲/۹
میزان صادرات کالا	۵۶/۳	۴۰/۰	۶۱/۱	۵۲/۳	۵۰/۰	۳۷/۸	۵۸/۶	۴۷/۸	۴۰/۹	۴۴/۶	۳۸/۹	۴۲/۹
قیمت محصولات تولیدشده	۶۲/۵	۵۳/۳	۵۰/۰	۵۴/۵	۵۰/۰	۴۴/۴	۵۵/۷	۵۴/۳	۴۰/۹	۵۱/۸	۵۰/۰	۵۷/۱
مصرف حامل‌های انرژی	۵۰/۰	۵۰/۰	۸۸/۹	۶۸/۲	۴۳/۸	۵۳/۳	۶۱/۴	۵۸/۷	۵۴/۵	۵۱/۸	۵۵/۶	۶۴/۳
میزان فروش محصولات	۴۳/۸	۵۶/۷	۷۷/۸	۶۱/۴	۴۳/۸	۴۱/۱	۵۸/۶	۵۰/۰	۴۰/۹	۴۱/۱	۵۰/۰	۵۰/۰
انتظارات تولید در ماه آینده	۸۷/۵	۶۰/۰	۷۲/۲	۶۳/۶	۶۲/۵	۵۳/۳	۶۴/۳	۶۶/۳	۵۹/۱	۵۵/۴	۶۶/۷	۵۷/۱

مشکلات اصلی از دید برخی از فعالان اقتصادی در آبان ماه ۱۴۰۲:

- اکثر تولیدکنندگان در تأمین مواد اولیه به شدت با مشکل روبرو هستند. از یک سو پس از گذشت چندین ماه از واریز پول و بلوکه شدن آن توسط بانک جهت تخصیص ارز مورد نیاز مواد اولیه، همچنان ارزی تخصیص داده نشده و از سوی دیگر عدم ترخیص کالاها و مواد اولیه در گمرک که با دریافت هزینه اضافی نگهداری در گمرک نیز همراه است، شرکت‌ها را در تأمین مواد اولیه دچار هزینه و مشکلات زیادی کرده است. (صنایع شیمیایی)
- قوانین و مقررات جدید گمرکی مربوط به سهمیه بندی واردات بدون در نظر گرفتن نیازهای تولیدکنندگان بسیاری از شرکت‌ها را با مشکل کمبود مضاعف مواد اولیه روبرو خواهد کرد و مشکلات جدیدی را بر سر راه تولیدکنندگان قرار خواهد داد.
- به دلیل محدودیت در منابع ارزی دولت، علی‌رغم اینکه پول از طرف شرکت‌ها از مدت‌ها قبل در بانک واریز شده اما تخصیص ارز به موقع انجام نمی‌شود و شرکت‌ها در تأمین مواد اولیه با مشکل روبرو هستند.
- عدم ارائه تسهیلات و وام بانکی شرکت‌ها را با چالش تأمین مالی روبرو کرده است و حتی امکان خرید مواد اولیه مورد نیاز نیز وجود ندارد و بسیاری از خطوط تولید رو به تعطیلی است.
- بعضی از شرکت‌هایی که مشتری دولتی دارند به دلیل عدم دریافت مطالبات خود با مشکل کمبود نقدینگی روبرو هستند و علی‌رغم این که امکانات و آمادگی لازم برای توسعه کسب‌وکار را دارند اما به دلیل کمبود منابع مالی و عدم پرداخت تعهدات از سوی دولت امکان سرمایه‌گذاری جدید و توسعه کار را ندارند.
- ضعیف شدن تقاضا و کمبود قدرت خرید مشتریان باعث مشکل در تأمین سرمایه در گردش شرکت‌ها شده و در شرایطی که خریداران کمتر می‌خرند تولیدکنندگان نقدینگی لازم برای خرید مواد اولیه را ندارند. از سوی دیگر به دنبال کمبود شدید قدرت خرید مشتریان، بسیاری از چک‌ها وصول نمی‌شود.
- برخی از صنایع به دلیل عرضه محدود کالاها در بورس کالا که برای نیازهای تولید بسیار کم است ناچارند مواد اولیه مورد نیاز خود را از بازار آزاد تهیه کنند.

- معطلی در گمرکات و همچنین سامانه گمرک برای ترانزیت و حمل و نقل زیاد است و عوارضی ترانزیتی بالا باعث شده تا ترانزیت به کشورهای همسایه هم به صرفه نباشد.

معرفی طرح شامخ (شاخص مدیران خرید)

از میان شاخص‌های متنوع و گوناگون اقتصادی که توسط کشورها و سازمان‌های بین‌المللی انتشار می‌یابند، شاخص **Purchasing Manager's Index (PMI)**، که در فارسی به اختصار شامخ نامگذاری شده است، یکی از مهم‌ترین شاخص‌های اقتصادی است که مورد پذیرش اکثر کشورهای توسعه‌یافته قرار دارد. در حال حاضر شاخص شامخ برای حدود ۲۹۰۰۰ بنگاه بخش خصوصی در بیش از ۴۰ کشور دنیا محاسبه و منتشر می‌شود. این شاخص که بر اساس پایش پرسشنامه‌ای به دست می‌آید، بینش آنی و تصویر سریعی از شرایط اقتصاد کلان به‌ویژه وضعیت رونق و رکود در بخش‌های صنعت و خدمات ارائه می‌دهد. ویژگی‌های این شاخص عبارتند از:

- ✓ داده‌های شامخ به صورت ماهانه در روزهای ابتدایی ماه و پیش از انتشار داده‌های رسمی منتشر می‌شود.
- ✓ شامخ، امکان مقایسه مستقیم بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه از طریق تولید داده‌های استاندارد شده را فراهم می‌سازد.
- ✓ داده‌ها در شامخ بر اساس مستندات واقعی کسب و کارها و نه بر اساس نظرات شخصی و حدس مدیران جمع‌آوری می‌شوند.
- ✓ به‌صورت مستمر و دقیق توسط بازارهای مالی، بانک‌های مرکزی، مراکز تصمیم‌گیری اقتصادی و رسانه‌ها در جهان پیگیری می‌شود.

در طرح شامخ، از پاسخ‌دهندگان خواسته می‌شود به ۱۲ پرسش مطرح‌شده در قالب سه معیار وضعیت نسبت به ماه پیش (بهبتر شده، بدتر شده و یا تغییری نکرده است)، پاسخ دهند. در صورت انتخاب گزینه بیشتر از ماه قبل: عدد ۱، گزینه بدون تغییر: عدد ۰/۵ و گزینه کمتر از ماه قبل: عدد صفر برای آن پرسش ثبت می‌شود. مجموع حاصل ضرب درصد پاسخگویان به هر یک از گزینه‌ها در عدد همان گزینه، مبین عدد شامخ در آن پرسش است. در نهایت معیار سنجش این شاخص عددی بین ۰ تا ۱۰۰ است. عدد ۰ و ۱۰۰ به ترتیب به معنای آن است که ۱۰۰ درصد پاسخگویان گزینه "بدتر شده است" و "بهبتر شده است" را انتخاب نموده‌اند، عدد ۵۰ نشان‌دهنده عدم تغییر وضعیت نسبت به ماه قبل، بالای ۵۰ نشانه بهبود وضعیت نسبت به ماه قبل و زیر ۵۰ به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به ماه قبل است. بر این اساس، چنانچه عدد محاسبه‌شده زیر ۵۰ باشد، اما از عدد محاسبه‌شده ماه قبل بیشتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بدتر شدن وضعیت، کاهش یافته است. در مقابل، چنانچه عدد محاسبه‌شده بالای ۵۰ باشد اما از عدد ماه قبل کمتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بهبود وضعیت در مقایسه با ماه قبل، کاهش یافته است.

برای طراحی پرسشنامه و وزن‌دهی به ۵ پرسش اصلی در محاسبه عدد شامخ در اتاق ایران، از رویکردهای بین‌المللی با کمی تعدیل به صورت زیر استفاده شده است:

۱. مقدار تولید محصولات (پرسش اصلی با ضریب ۰/۲۵)
۲. میزان سفارشات جدید (پرسش اصلی با ضریب ۰/۳۰)
۳. سرعت انجام و تحویل سفارش (پرسش اصلی با ضریب ۰/۱۵)
۴. موجودی مواد اولیه (پرسش اصلی با ضریب ۰/۱۰)
۵. میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (پرسش اصلی با ضریب ۰/۲۰)
۶. قیمت خرید مواد اولیه
۷. موجودی محصول نهایی در انبار
۸. میزان صادرات کالا
۹. قیمت محصولات تولیدشده
۱۰. مصرف حامل‌های انرژی
۱۱. میزان فروش محصولات
۱۲. انتظارات تولید در ماه آینده

شامخ در برخی از کشورها در نوامبر ۲۰۲۳

شامخ کل

شامخ صنعت

